

MAKE IT FAIR

Mitä teet, kun matkapuhelimesi lakkaa toimimasta? Entä kun tietokoneesi hajoaa? Tuotamme joka vuosi **PERÄTI 50 MILJOONAA TONNIA SÄHKÖ- JA ELEKTRONIIKKAROMUA, E-JÄTETTÄ**. Määrällä voisi täyttää niin monta kuorma-autoa, että niiden jono ylettyisi puolen maapallon ympäri.

MÄÄRÄ ON MIELETÖN. Vielä mielettömämpää on se, miten e-jätettä hävitetään, sillä se sisältää **VAARALLISIA JA MYRKYLLISIÄ AINEOSIA.**

Vain neljännes vuosittain pois heittämistämme elektroniikkalaitteista Euroopassa kierrätetään kuten pitää. Osa päätyy kaatopaikoille tai jätteenpolttolaitoksiin. **E-JÄTETTÄ VIEDÄÄN MYÖS USEITA MILJOONIA TONNEJA LAITOMASTI AFRIKKAAN JA AASIAAN**, millä on tuhoisat vaikutukset ympäristöön ja terveyteen.

Vaikka e-jätteen kuljetus täältä Euroopan unionin ulkopuolelle on laitonta, sitä viedään esimerkiksi Ghanaan. Vasta 8-vuotiaatkin lapset hajottavat tietokoneita kaatopaikoilla jätetasojen äärellä kellon ympäri, yrittäen kiskoa talteen kaiken, mistä voi saada tuloa. Suojainten puutteessa he **ALTISTUVAT HYVIN MYRKYLLISILLE AINEILLE JA KÄRSIVÄT VAKAVISTA TERVEYSONGELMISTA**. Hyvän päivän tienesti voi tuoda 80 senttiä, huonon ei mitään.

E-jätteen laitton hävittäminen sekä **VAHINGOITTAUVA TERVEYTTÄ** että **TUHLAA LUONNONVAROJA**. Jos käytöstä poistetut tietokoneet ja matkapuhelimet kierrätettäisiin oikein, monet niiden sisältämät arvometallit saataisiin talteen ja käytettäisiin uudelleen. **JOS NIITÄ KIERRÄTETTÄISIIN ENEMMÄN, MAASTA TARVITSISI KAIVAA VÄHEMMÄN LUONNONVAROJA**. Näin maapallolle tehtäisiin vähemmän haittaa.

KATSO MITEN VOIT TEHDÄ IT:STÄ VIHREÄMPÄÄ
WWW.MAKEITFAIR.ORG

"Miksi ihmeessä teidän jätteet tulevat tänne? Eivätkö eurooppalaiset nuoret keskeytäkään koulunkäyntiä ansaitakseen rahaa vanhoja tietokoneita ja televisioita hajottamalla?"

PAA KWESI, 17, GHANA

**MAKE
IT
FAIR**

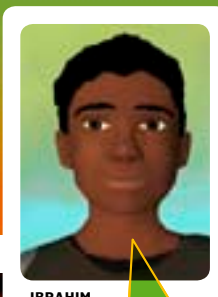
AIKOTTU KONE TUHLATTU NUORUUS

Aamukuudelta Ibrahim Harun, 16, suuntaa Ghanan pääkaupungin Accran suunnattomalle kaatopaikalle. Siellä hän murskaa kivin vanhoja tietokoneita 12 tuntia päivässä. Paljain käsin hän repii kuparia sisältävät muovijohdot koneista ja sulattaa niitä nuotiossa, jotta pääsee käsiksi kupariin. Osat, joista ei saa rahaa, viskataan kaatopaikalta jokeen tai lähipelloille.

PARHAINA PÄIVINÄ IBRAHIM ASAITSEE NOIN 80 SENTTIÄ.

”Joskus menee melkein viikko ilman tuloa ja joudun pyytämään ruokaa kavereiltani”, hän kertoo. Ibrahim on tehnyt tätä työtä 8-vuotiaasta asti.

Ibrahimin 25-vuotias veli teki samaa työtä lähes 12 vuotta, kunnes **SAIRASTUI JA LOPETTI**. ”Kun veljeni yskii, hän sylkee verta. **LÄÄKÄRIN MUKAAN HÄNELLÄ ON SYÖPÄ**”, Ibrahim kertoo.

IBRAHIM

”Työssä on monia vaaroja. Johtojen polttaminen on vaarallista. Veljeni sairastui siitä”, hän jatkaa.

Hyvin todellisista vaaroista huolimatta **IBRAHIM JA MONET MUUT POJAT VAARANTAVAT TERVEYTENSÄ MUUTAMAN KAATOPAIKALTA VIIKOSSA SAATAVAN DOLLARIN TÄHDEN**. Hänen palkallaan tuetaan sisaren koulunkäyntiä. Ibrahim haaveilee paremmasta tulevaisuudesta. Hän toivoo, että jonakin päivänä hänellä on riittävästi rahaa työkaluihin ja hänestä tulee hitsari, joka elää paremmin.

”Ei ole mitään suojavaatteita. Käteni ja jalkani ovat täynnä haavoja, joita tulee näyttöruutujen lasinpaloista ja terävistä metallireunoista. Koetan varoa ja olla hengittämättä paljoa savua. Päätäni särkee usein. **EN VOI PELATA JALKAPALLOA KUIN ENNEN, SILLÄ JUOKSU SAA HAUKKOMAAN HENKEÄ JA VÄSYN HYVIN NOPEASTI.**”

”Eurooppalaiset eivät välitä meistä, koska lähettävät roskansa tänne”, Ibrahim sanoo. ”Lähetäisivätpä **MEILLE KIRJOJA EIVÄTKÄ RIKKINÄISIÄ TIETOKONEITA**, joista me vain sairastumme.”

MATKAPUHELIMEN VIHREÄ ELINKAARI

TUOTEKEHITTELY

Nykyistä vähäisempi raaka-aineiden kulutus ja enemmän kierrätysmateriaaleja.

KAIVUU

Raaka-aineiden kaivuu ympäristöä säästäen.

TUOTANTO

Myrkyllisiä aineita ei käytetä.

KÄYTTÖ

Tuotteet kestävät pitkään ja niitä voi kunnostaa.

IT-FAKTTAA

2007 MAAILMASSA MYYTIIN YLI 1,1 MILJARDIA MATKAPUHELINTA JA 250 MILJONAA TIETOKONETTA. TÄLLAISISTA MYYNTIMÄÄRISTÄ SYNTYY VÄISTÄMÄTTÄ UUSIA JÄTEVUORIA.

JOKAINEN EUROOPPALAINEN LAITTAÄ ROSKIIN YLI 15 KILOA E-JÄTETTÄ VUODESSA.

20-50 MILJONAA TONNIA E-JÄTETTÄ SYNTYY VUOSITTAIN MAAILMASSA.

EUROOPASSA KERÄTÄÄN JA HÄVITETÄÄN VUOSITTAIN OIKEIN VAIN NELJÄSOSA 8,7 MILJONAN TONNIN E-JÄTEMÄÄRÄSTÄ, VAIKKA SÄÄNNÖKSET SEN KERUUSTA ASTUIVAT VOIMAAN 2005.

MUUTAMAN KILON PAINOISEN TIETOKONEEN TUOTANTOON KULUU KESKIMÄÄRIN 1 500 LITRAA VETTÄ, 5 300 KWH ENERGIAA, 240 KILOA FOSSIILISIA POLTTOAINEITA JA 22 KG KEMIKAALEJA, YHTEENSÄ 1,8 TONNIA - ELI MAASTAUTON TAI SARVIKUONON PAINON VERRAN ERI AINEITA.

E-JÄTE

Tuotteiden kierrätys on helppoa, yritysten e-jätteen keruu tehokasta ja sen päätyminen laittomasti kehitysmaihin estetty.

Kulta kiertoon laatikoiden pohjalta

Kultaa ei löydy mistä vain. Käytetyissä tietokoneissa ja matkapuhelimissa piilee kumminkin aarre: kultaa, platinaa ja muita jalometalleja. Vuonna 2007 myydyissä matkapuhelimissa oli kultaa yhteensä 29 tonnia, vaikka sitä on yhdessä puhelimessa vain pieni hippunen. On hyvä uutinen, että erityisfirmat voivat kierrättää yli 95 prosenttia kullasta ja muista arvometalleista. E-jäte tulisi käsitellä ammattimaisesti ja turvallisesti, eikä sitä saa viedä laittomasti muille mantereille.

Ongelma vain, että kierrätysaste on niin alhainen. Vain kolme prosenttia kuluttajista vie matkapuhelimensa kiertoon, Nokian 13 maassa teettämä selvitys kertoi vuonna 2008. Lähes puolet tarpeettomiksi jääneistä puhelimista lojuu jossain kotona.

Afrikan ja Aasian mineraalien kaivuun sijaan niitä voidaan säästää ja alkaa hyödyntää myös matkapuhelimissamme piileviä metallivarjoja. -Sinun tarvitsee vain palauttaa vanha matkapuhelimesi ostopaikkaan tai viedä se kotipaikkakuntasi kierrätyskeskukseen.

VIHREÄMMÄN ELEKTRONIIKAN OPAS

Jos haluat tietää, miten ympäristöystävällinen matkapuhelimesi, tietokoneesi tai pelikonsolisi valmistaja on,

MENE GREENPEACEN NETTISIVULLE:

www.greenpeace.org/international/campaigns/toxics/electronics/how-the-companies-line-up

Ympäristöjärjestö Greenpeace on vuosien ajan arvioinut elektroniikkayhtiöitä sen mukaan, miten ne hoitavat ympäristöasioita. Kolmessa viime listauksessa Nintendo ja Microsoft ovat jääneet jumboiksi. Greenpeace kertoo myös "vihreimmistä" kannettavista ja pöytä-tietokoneista, televisioista ja matkapuhelimista. Näitä "LISTAVOITTAJIAKIN" ON VIELÄ KEHITETTÄVÄ ennen kuin ne ovat tosi vihreitä.

Mitä jos kirjoittaisit käyttämiesi laitteiden valmistajille ja kehottaisit heitä vihertymään? **MITÄ USEAMMAT IHMISET KOROSTAVAT HEILLE YMPÄRISTÖASIOIDEN TÄRKEYTTÄ, SITÄ VARMEMMIN NE REAGOIVAT.**

KÄÄNNÄ SIVUA -
KUULET LISÄÄ

IT Vihreämpi

"Vihreä IT" on elektroniikkateollisuuden uusi iskusana. Joidenkin yritysten mielestä vihreyteen riittää energiaa säästävien tuotteiden tai palveluiden tarjonta. makeITfairin mielestä pitää vihertyä enemmän.

Elektroniikkavalmistajat ovat tehneet ympäristöystävällisiä uudistuksia - jotkut pyrkivät vähentämään myrkyllisten aineiden käyttöä, jotkut pyrkivät lisäämään energiatehokkuutta, tuotteiden elinikää tai tuotteiden kierrätettävyyttä. Tosi vihreän tuotteen avain on siinä, että nämä innovaatiot yhdistetään ja toimet ulottuvat raaka-aineisiin ja tuotteiden valmistukseen asti.

Tässä tarvitaan sinuakin. Jos nuoret kuluttajat vaativat todella vihreitä tuotteita, elektroniikka-alan jätit vakuuttuvat, että maapalloa säästäville ympäristöystävällisille ja ihmisten terveyttä ja tulevaisuutta pilaamattomille tuotteille riittää kysyntää vastakin.

makeITfairin mielestä Nintendo ja Microsoft on saatava houkutelua vihertymään. Ne ovat Greenpeacen listan pohjalla, ja paljon pitää tapahtua ennen kuin niiden menestystuotteisiin tarvittavien metallien kaivu ja tuotanto ovat läheskään vihreitä. Jos tämä saa sinut näkemään punaista, mene nettisivullemme ja lähetä sieltä postikortti näiden suuryritysten johdolle. Yhdessä saamme IT:stä reilumpaa ja vihreämpää kaikille kaikkialla!

Lisää tietolehtisiä kulutuselektroniikan tuotannon eri puolista ja mahdollisuus liittyä kampanjaan löytyvät sivuiltamme

www.makeITfair.org

MITÄ MUUTA VOIT TEHDÄ?

 VIE E-JÄTTEESI LÄHIMPÄÄN KIERRÄTYSPISTEESEEN (KATSO WWW.KIERRATYS.INFO) TAI SINNE, MISTÄ LAITTEEN OSTIT.

 KÄYTÄ TIETOKONETTASI, MATKAPUHELINTASI JNE. PIDEMPÄÄN JA KORJauta LAITTEESI, KUN SE RIKKOUTUU.

 ÄLÄ LAITA NIITÄ ROSKIIN!

LISÄTIEDOT PROJEKTISTA:

FinnWatch

info2@finnwatch.org
www.makeITfair.org > FI

puh. (09) 2280 8349
gsm 040 410 9710

Tämä julkaisu on tuotettu Euroopan unionin tuella. Sen sisällöstä vastaa yksin projektia koordinoiva hollantilainen SOMO-järjestö, eikä sen voida katsoa edustavan Euroopan unionin mielipiteitä.

Huhtikuu 2009